

LA VISITA DELS FELIBRES A LA BISBAL (1868)⁽¹⁾

PEP VILA

*Car, de mourre-bourdoun qu'un poble rounge esclau,
se tèn sa lengo, tèn la clau
que di cadeno lou deliéuro⁽²⁾*

Durant quatre dies del mes de maig de 1868 van visitar la Bisbal, provinents de Girona, després d'assistir com a convidats d'excepció als

(1) Jacint Verdager, en el «Discurs presidencial llegit en lo certamen de la Bisbal celebrat lo dia 15 d'agost de l'any 1901», *Obres Completes* (Barcelona, Selecta, 1974, pàg. 1280) recorda aquesta efemèride: «Quan lo gran poeta Mistral vingué a Catalunya, a l'entrar-hi per aqueixa hermosa porta de l'Empordà, tan semblanta a la Provença, trobà als dos germans Sitjar a la vall d'Aro i se'ls ne dugué a Barcelona en sa comitiva. Feien part d'aquell lluit estat major lo poeta provençal Roumieux, en Rosselló del Vallès, en Víctor Balaguer i en Damas Calvet, l'il·lustre empordanès autor de l'epopeia "Mallorca Cristiana"». Desconeixem la presència en la vetllada bisbalenca d'aquest darrer poeta, persona molt lligada als felibres. En *El Ampurdanés*, periòdic de Figueres, trobem moltes composicions dels poetes provençals d'aquesta època, traduïdes per Damas Calvet.

Sobre la Renaixença a l'Empordà, especialment a Figueres i la Bisbal, vegeu el treball de M. Rosa Font i Massot "La Renaixença a l'Empordà" dins *Actes del Col·loqui Internacional sobre la Renaixença*, Estudis Universitaris Catalans, vol. XXVII, Curial Edicions Catalanes, Barcelona, 1992, pàg. 215-251.

(2) «Que si de front en terra un poble tomba esclau./ si té sa llengua, té la clau/ que de cadenes el deslliura». Versos del poema de Mistral *I troubaire catalan* en versió de Maria Antònia Salvà.

Jocs Florals de Barcelona⁽³⁾, el poeta Frederic Mistral⁽⁴⁾, glòria de les lletres provençals, acompanyat de Louis Roumieux, el príncep i poeta irlandès Bonaparte-Wyse, Jacint Labaila⁽⁵⁾, E. Claudi Girbal⁽⁶⁾ i Víctor

(3) Als Jocs Florals de 1868, presidits per Víctor Balaguer com a president del Consistori en la commemoració del primer decenni de la Restauració, hi van assistir Frederic Mistral, Louis Roumieux, W.C. Bonaparte-Wyse i Pau Meyer. Teodor Aubanel no va poder desplaçar-se a Barcelona per motius de salut. «La Montaña de Montserrat» (núm. 20 de 8-3-1868), dirigida per Víctor Balaguer, dona notícia de la invitació cursada als felibres perquè assistissin als Jocs Florals de Barcelona: «Recibiose aquí con grande gozo la invitación a los felibres, convidandolos para asistir a los Juegos Florales de este año en Barcelona. Teodoro Aubanel hubiera ido, pero acaba de salir de una peligrosa enfermedad que le ha puesto al borde del sepulcro».

Vegeu la memòria dels "Jocs Florals de 1868" (pàg. 17-20) i l'Acta de la sessió pública que es va fer a l'Ateneo catalán el dia 17-12-1868 (Barcelona, 1869, pàgs. 17-18). Durant aquesta visita Mistral va conèixer Jacint Verdaguer. Llegiu, com a exemple, les pàgines que la revista *La Barretina* de Barcelona (núm. 18 de 2 de maig de 1868) va dedicar a aquest esdeveniment. Sabem que es van celebrar altres festes literàries a Figueres, Girona, Montserrat i Terrasa en honor dels felibres, sobre les quals seria interessant buscar informació.

La revista *Lo Gav Saber* de Barcelona (20-8-1869, pàg. 278-279) va publicar una composició de Joan B. Ferrer: *Lo pastor de Montgrí*, que, per una nota a peu de pàgina, sabem que fou composta per a la festa felibrenca de la Bisbal: "Destinada esta poesia per son autor a ser llegida a La Bisbal, ab motiu de los festeigs tributats a Mistral y altres poetas provençals, no ho fou perquè dit autor, per una desgracia de familia, se va veure privat de assistir a n'aquella festa". Vegeu apèndix.

(4) Sobre la significació de Frederic Mistral a les terres catalanes, el seu nom i la seva obra, vegeu el llibre de R. Aramon i Serra, *Frederic Mistral i la Renaixença Catalana*, Barcelona, Rafael Dalmau, 1985. També Empar Balanza, «F. Mistral i els escriptors de llengua catalans» dins *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, VII, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987, pàg. 141. i ss. Manuel Jorba, «La polèmica de l'origen felibre o auctòcton de la Renaixença» dins *Actes del Vuitè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Tolosa de Llenguadoc, vol. I, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, pàg. 343-363. Empar Balanzó, «Relacions entre escriptors occitans rodanians i escriptors dels Països Catalans (1860-1900)» dins *Actes del Vuitè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Tolosa de Llenguadoc, vol. I, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, pàg. 365-386.

(5) (València, 1833-1895). En 1873 la impremta Vicente Dorca de Girona li publicava, en dos volums, *Las mujeres en venta. Novela original de costumbres españolas*. L'historiador Josep Pella i Forgas tenia a la seva biblioteca, avui conservada a l'Arxiu Històric de Girona, un exemplar de *Flors del Túria. Poesies valençianes* (pròleg de Víctor Balaguer). Llibreria Espanyola d'I. López, Editor, Barcelona, 1868. També hi he trobat un exemplar del número extraordinari que *El Faro Bisbalense* va editar amb motiu de l'arribada dels felibres a aquesta vila.

(6) Enric Claudi Girbal publicarà, més endavant, uns fragments de la biografia de Mistral, la que el poeta havia redactat com a prefaci a la seva col·lecció de poemes, *Lis Isclo d'Or* (Avinyó, 1876). Girbal en posseïa un exemplar dedicat per Mistral (Vegeu la *Revista de Girona*, 1886, X, pàg. 225-235). En el pròleg que encapçala aquesta traducció, Girbal apunta que qui vulgui conèixer més coses del moviment felibre a Catalunya ha de llegir els apèndixs a les *Poesias Catalanas* (la Bisbal, 1868) de Víctor Balaguer, en què aquest explica les relacions que va entaular amb els poetes provençals amb motiu de la seva expatriació per la revolució de setembre de 1868. Girbal assenyala també que Mistral va estar a Girona en els darrers dies del mes d'abril de 1868, camí de Barcelona, quan anava a la festa dels Jocs Florals de Barcelona: «con tal oportunidad los literatos gerundenses festejaron de una manera digna a los forasteros de Francia y a los de España que en comisión vinieron a recibir a los primeros. Con ser tan pocos entonces los partidarios de las dos lenguas hermanas, renacidas simultánea e independientemente, gracias al patriótico esfuerzo de sus, a la sazón, contados cultivadores». Girbal es queixa en aquest article de la llastimosa situació de la llengua catalana a la seva època, que conreava gairebé d'amagat, com si fos un contrabandista: «El autor de estos renglones que, aislado y solo, cultivaba en esta capital desde algunos años antes la lengua catalana, poco menos que como género de contrabando, ya que, por triste que sea confesarlo, la resistencia en admitirla literariamente era aquí entonces casi general; no vacila en afirmar que en suceso de diez y ocho años atrás contribuyó por mucho a que aminorase un tanto aquella repugnancia injustificada, después que lo más granado y visible de nuestra localidad, contribuyendo mas o menos espontáneamente a aquellos obsequios, se convenció de lo ridículo e injustificado de semejantes prevenciones en contra de un renacimiento que es hoy honra de las literaturas neolatinas...».

Fig. 1. Capçalera d'El Faro Bisbalense.

Balaguer.⁽⁷⁾ Una columna publicada a *El Faro Bisbalense* (17-5-1868), ho expressava així:

Al anochecer del día 12 de los corrientes llegaron a esta en coche particular, los poetas(...) Los señores Mistral y Bonaparte se hospedaron en la casa de don Antonio Torres, Roumieux en la de los hermanos Joaquín y Juan Sitjar, Balaguer en la de Francisco Sola y el señor Labaila en la del coronado vate don José Vancells y Marqués.

Su venida formará época en los anales de la vila; la literatura catalana ha alcanzado su mayor triunfo pues ha grabado en el corazón del pueblo lo que ella vale, y lo que sintetiza. Honor al talento; gloria a Cataluña.

La seva estada a la Bisbal⁽⁸⁾ l'hem d'entendre en el context de la profunda amistat⁽⁹⁾ que hi havia entre Víctor Balaguer, *lo trovador de Montserrat*, i l'impressor, escriptor i editor d'*El Faro Bisbalense*, Antoni de Torres, que tenia botiga d'impremta i llibreria al número 9 de sota les Voltes de la Bisbal. Tampoc no podem oblidar d'altres escriptors de la Bisbal, Figueres o Girona, afins ideològicament a Balaguer i a De Torres.

(7) Sobre la vida i l'obra Víctor Balaguer, romàntic i liberal, vegeu, de diversos autors, el dossier publicat a *L'Avenç*, núm. 262, octubre 2001.

(8) Una crònica extensa de la celebració de la festa es pot llegir en l'article d'Antoni de Torres «Un hecho lisonjero» (*El Faro Bisbalense*, núm. 153 de 24-5-1868).

(9) Víctor Balaguer, en el seu llibre *Al pie de la encina. Historias, tradiciones, recuerdos* (Madrid, El Progreso Editorial, 1893) parla en dues ocasions del seu admirat amic Torres: «A la histórica ermita de Nuestra Señora de la Roca, tan admirablemente descrita por el poeta catalán Pedro Antonio Torres en una de sus excelentes obras dramáticas» (pàg. 57) [...] «Como quisiera que hiciésemos juntos una excursión a otro nido que junto a las ruinas de Poblet se labró Pedro Antonio Torres, morada que conozco ya, pues recibí en ella suntuosa hospitalidad, y donde el autor de *La clau de casa* y del *Full de paper*, que posee el secreto de los resortes dramáticos y el instinto del genio, tiene un hogar que es luz y gloria de familia (73)». A la Biblioteca Museu Víctor Balaguer, de Vilanova i la Geltrú, es conserva la correspondència entre els dos amics i escriptors. Amb l'arxiver Santi Soler preparam l'edició d'aquest material, encara que no l'hem tingut en compte en aquesta ocasió.

Antonio de Torres solia signar els editorials del periòdic, les composicions catalanes i castelleses, amb el pseudònim de l'Aredà o l'Aredano, possiblement perquè era nascut a la Vall d'Aro. Aquest editor, que qualifiquem d'agosarat, havia publicat a la Bisbal, entre 1862 i 1866, les obres poètiques de l'escriptor gironí E. Claudi Girbal.⁽¹⁰⁾ En 1868, coincidint amb l'arribada dels felibres als Jocs Florals, en l'excursió dels poetes a Montserrat, amb l'estada d'aquests a la Bisbal va fer imprimir les de Víctor Balaguer.⁽¹¹⁾ L'escriptor i polític V. Balaguer es va exiliar a França del juny de 1866 a l'octubre de 1867. Durant la seva estada per terres provençals, especialment a Avinyó, va conèixer Mistral i d'altres escriptors provençals als quals va dedicar algun poema en aquesta llengua. En 1868 convidarà la plana major del felibrisme als Jocs Florals de Barcelona, institució que va ajudar a consolidar la Renaixença, la restauració del català com a llengua literària i de cultura.

La trobada a la Bisbal entre felibres i catalans havia de servir, una vegada més, per fomentar una germanor literària entre els dos pobles, amb una llengua i una història compartida des de feia segles, per eixamplar l'espai occitanocatalà. En aquest sentit les invocacions a l'antiga germanat provençocatalana són constants. Ja en 1861 la presència de Damas

(10) *Lo trovador del Onyar. Poesias catalanas de Enrich Claudi Girbal*. 2 vols., la Bisbal, Imp. de D. Antoni de Torres, 1862-1866. En un paràgraf del *Prólech*, al segon volum, E. Claudi Girbal justifica, en una mena de manifest, que la publicació de les seves poesies té molt a veure amb l'impuls donat pels restaurats Jocs Florals de Barcelona a la literatura pàtria. El punt de referència és el culte a les arrels del país: «avuy que, gracias a la may prou ben alabada restauració dels antichs Jocs florals de Barcelona, dona al públich las sevas eixa nova generació de poetes que ab tanta dolsura com mestria polsan la lira dels March, Febrers, Jordis y Garcias».

(11) *Poesias catalanas completas de Víctor Balaguer, con la traducción en prosa castellana a la vista*, la Bisbal, Establecimiento Tipográfico de D. Antonio de Torres, editor, 1868, 2 vols. En els preliminars del primer volum llegim una càlida dedicatòria de Víctor Balaguer, el Trobador de Montserrat, al seu mestre Frederic Mistral. A continuació Mistral, en un altre full preliminar, escrit en provençal i en castellà, correspon als afalacs que li dedica el seu amic. En l'elogi de Balaguer a Mistral hi ha implícit el deute d'aquest cap al seu editor bisbalenc en haver-li publicat les seves obres: «Lluny de ma terra estimada, escriguí algunes composicions poètiques, que aplegadas en un petit llibre volia dedicarte; mes un amich generós y ben volgut, N'Antoni de Torres, ton amich també, s'ha ofert en esta ocasió a estampar mas poesias completas, las publicadas y las inéditas, y al acceptar sa generosa oferta, creuria faltar á un deber sagrat si no las dedicás totas als trobadors provensals, y en representació sua a tu, a tu, Frederich Mistral, mon germá y mon mestre, á tu, la veritable, la pura y genuina personificació de la Provensa literària». En aquest primer volum Antoni de Torres escriu una generosa biografia del seu autor, *Apuntes biográficos del poeta catalán Don Víctor Balaguer*, pàg. I-XV.

En aquests apunts biogràfics Antoni de Torres explica que l'havia anat a visitar a França i li va proposar l'edició de la seva obra: «le había ofrecido hacer una edición completa y lujosa de sus poesias catalanas, con la versión en prosa castellana. Balaguer aceptó la hidalga oferta de su amigo, y esta es la colección de poesias que se ha publicado en La Bisbal y para la que escribimos estos apuntes biográficos» (pàg. XIV).

EL TROVADOR DE MONTSERRAT.

POESÍAS CATALANAS

COMPLETAS

DE

VÍCTOR BALAGUER,

CON LA TRADUCCION EN PROSA CASTELLANA Á LA VISTA.

LA BISBAL.

ESTABLECIMIENTO TIPOGRÁFICO DE D. ANTONIO DE TORRES, EDITOR.
calle de los Arcos, núm. 9.
1868.

Fig. 2. Portada del primer volum de l'obres de Víctor Balaguer, editades a la Bisbal.

Calvet (Figueres, 1836-Barcelona, 1891) en terres de Provença hauria inspirat Mistral a escriure *I trobaire*..., composició que aquest mateix any es publicava al *Diario de Barcelona*. Sabem per aquest i d'altres contactes vius i persistents, que els felibres estaven al corrent dels primers fruits del moviment literari de Catalunya. Per altra banda, alguns escriptors catalans del XIX, desitjosos de trencar els murs dels Pirineus, van ajudar a divulgar i fer conèixer la idea del felibrisme provençal. Mentre que la Renaixença catalana tenia un enfocament més patriòtic i civil, els felibres, emparats en la «idea llatina», es movien en un camp més acadèmic. Mai, però, entre les dues cultures hi va haver una subordinació literària o ideològica. Les reivindicacions polítiques, per minses que fossin, eren impensables en el Felibratge. Per contra, les

reivindicacions regionalistes de la Renaixença catalana gaudien d'una base social molt més àmplia. Mistral, que en algun moment de la seva vida es va sentir influenciat per la llengua i el nacionalisme català, va recitar la seva oda fraternal *I troubaire catalan* als poetes catalans en el sopar dels Jocs Florals de 1868 i en d'altres recepcions que els van fer a Catalunya.⁽¹²⁾ Aquesta composició, en diversos moments, es va traduir i adaptar diverses vegades al català.⁽¹³⁾ A la comitiva de poetes que procedia de Girona camí de la Bisbal, s'hi van afegir els escriptors locals, els germans Sit-

(12) Gui de Mount-Pavoun, *Li felibre en Catalougno*, «Armana Prouvençau» de 1869, pàg. 66-75.

(13) Ramon Aramon i Serra, *El ressò de l'oda 'I troubaire catalan' a Catalunya*, «Estudis Romànics» vol. X (1962), *Estudis de literatura catalana oferts a Jordi Rubió i Balaguer en el seu setanta-cinquè aniversari*, vol. 2, pàg. 187-247.

jar⁽¹⁴⁾ i Josep Vancells. La seva estada a la Bisbal⁽¹⁵⁾ va ser aprofitada per homenatjar aquests escriptors provençals amb actes protocol·laris i acadèmics. Visitaren la vila, el Casino, la redacció del *Faro Bisbalense*⁽¹⁶⁾, que, en aquesta avinentesa, va publicar un número extraordinari⁽¹⁷⁾ del qual copiem l'índex de les composicions, interessants des del punt de vista temàtic i formal, perquè són una mostra gens negligible dels corrents literaris de l'època, alguns dels quals recorden el motllo de l'oda mistralenca.

Fig. 3. Fotografia de Víctor Balaguer, retratat per un fotògraf de Girona, que surt en el frontiscipi d'aquest primer volum.

1. J. Vancells i Marquès, *A mos amichs los poetes*.
2. Louis Roumieux, *Ai! Pecaïre!*
3. Salvador Genís, *Als estimats poetes provensals y rossellonesos que van a la festa de la poesia catalana*⁽¹⁸⁾.

(14) Joaquim Sitjar i Bullsegura (1820-1885) i Joan Sitjar i Bullsegura (1820-1885). Sobre la vida i obra d'aquests dos literats, vegeu el llibre de Jordi Vinyoles i Boadella, *Castell d'Aro al cor: Joaquim i Joan Sitjar*, Ajuntament de Castell-Platja d'Aro, 1990.

(15) Vegeu l'article de Santi Soler i Simón, «La Bisbal ahir. La visita dels Felibres a la Bisbal l'any 1868», *La Proa*, diari del Baix Empordà, divendres, 27 de juliol de 2001, núm. 390, pàgs. 8-9.

(16) *El Faro Bisbalense, periódico semanal, científico, literario y de modas*, que es va començar a publicar en 1865 no ha merescut, que jo sàpiga, cap estudi sobre la seva ideologia i contingut, eminentment cultural. Com que el dirigia el literat i impressor Antoni de Torres, sovintegen a les pàgines d'aquesta publicació col·laboracions de Marià Aguiló, Víctor Balaguer, Pelai Briz, F. Bartrina, Damas Calvet, Ramón de Campoamor, Salvador Genís, E.C. Girbal, J. Labaila, José de Letamendi, Josep Matí i Folguera, Milà i Fontanals, els germans Sitjar, Albert de Quintana, T. Thos i Codina, Josep Vancells, Jacint Verdaguer, J. Zorrilla, etc. Hi trobem també traduccions de poemes de Rosalía de Castro, composicions felibrenques, etc. A l'Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà se'n conserva una col·lecció gairebé sencera.

(17) *El Faro Bisbalense*, año IV, miércoles 13 de mayo de 1868. Núm. 151. Periódico científico, literario e industrial. Número extraordinario a sus ilustres huéspedes. LA BISBAL RECONOCIDA, felibres de allende el Pirineo; poetas de aquende el Ebro; bien venidos seais a nuestros patrios lares, la gratitud que en ellos para vosotros se anida, prenda segura es de fraternidad y cariño. Bardos de Cataluña, salud; trovadores de Provenza, fraternidad.

(18) «Esta poesia fou entregada als poetes a qui's dedica, a passar, lo dia de sa anada a Barcelona per devant de casa l'autor». El mestre i pedagog Salvador Genís llavors vivia a Sarrià de Ter.

4. Víctor Balaguer, *¡Viva Provensa! Cançoneta*.
5. Joaquim Sitjar, *Ja son aquí!*
6. Jacinto Labaila, *En la montaña*.
7. L'Aredá, *Als poetas provensals*.
8. C. Guillem Bonaparte Wyse, *A mos amichs de Barcelona*.
9. F. Mistral, *I Troubaire Catalan*.
10. L'Aredá, *Ausias March, Carta d'en Ausias March*⁽¹⁹⁾ *a en Balaguer*. A la fi dels poemes llegim: «Por todo lo no firmado y E. R. Antonio de Torres». La Bisbal: Imp. de D. Antonio de Torres, calle de los Arcos, 9, 1868.

Desconec si el ressò felibrenc, les respostes poètiques catalanes a la famosa oda mistralenca, la consolidació del *Faro Bisbalense* com a òrgan d'expressió literària, propiciaren l'extraordinària florida de poetes bisbalencs: Vancells, Bassagoda, Masifern, Aldrich, etc., l'obra dels quals ha estat parcialment recollida per Pere Lloberas a la seva *Antologia de poetes bisbalencs de la Renaixença* (la Bisbal, 1965). Un altre bisbalenc il·lustre d'aquesta època, amic dels germans Sitjar, era Josep Coll i Vehí, catedràtic de Retòrica i Poètica a la Universitat de Barcelona.

Durant aquesta estada a la vila, dimecres dia 13 de maig se'ls va oferir un gran banquet en el saló de descans del Teatre Principal. A les vuit del vespre van assistir a la representació d'una lloa de Josep Vancells i Marquès²⁰, *Apropòsit*⁽²¹⁾ *català. Benvinguts sien los poetas*. En el tercer dia, dijous dia 14 es va organitzar una vetllada literària al Casino Bisbalense on els poetes llegiren la seves composicions. Dijous, dos dels convidats, Romieux i Bonaparte-Vyse, van deixar la població. Divendres a la tarda el sèquit es va traslladar a Torroella de Montgrí, on van saludar el polític progressista, poeta i escriptor Albert de Quintana (1834-1907), molt lligat al felibrisme, que per motius de salut no va poder anar als actes d'homenatge bisbalencs. La partida definitiva de la Bisbal fou al diumenge al matí. Al seu pas per Figueres: «el señor Gironella, en unión de algunos

(19) La referència que l'Aredá fa d'Ausiàs March en el títol del poema: *Carta d'en Ausias March a en Balaguer* no deixa de ser la utilització dels clàssics com a argument, la reivindicació de la importància que havia tingut la literatura medieval catalana, el retorn al conreu de la llengua pròpia.

(20) (la Bisbal d'Empordà 1842 - Figueres 1916). Escriptor bilingüe, autor de diverses obres de teatre, poesia i novel·les de costums. Va col·laborar a "La Montanya de Montserrat" (1868). En 1905 va ser nomenat membre corresponent de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Com a dramaturg va publicar: *La noia de l'Empordà* (1866); *Un casament de conveniències* (1868); *Apropòsit català* (1868). Vegeu Pere Lloberas, *Antologia de poetes bisbalencs de la Renaixença*. Ajuntament de la Bisbal, 1995.

(21) *Apropòsit* és una peça de gènere menor, de color local, amb un argument simple i lineal, que té una durada breu, escrita expressament amb motiu d'un esdeveniment precís o d'una circumstància puntual. Vegeu l'apèndix.

entusiastas, fueron a saludar a Mistral a su paso por aquella población que había sido la primera en recibirle y obsequiarle, y que también debía ser la última en despedirle». ⁽²²⁾ Llegim aquesta estrofa d'un poema de Vancells, *Florejada bisbalenca* ⁽²³⁾, compost el maig de 1868:

La vila n'ha estat de festa,
ha tingut felibrejada;
la vila ha passat de glòria
tres dies d'eixa setmana.
Mai com ara tan gojosa,
mai com ara tan honrada.
N'ha vist en aquí en Mistral,
en Roumieux i en Bonaparte,
n'ha vist a en Balaguer,
i ne ha vist a en Labaila,
los rossinyols que millors
cançons envien a l'aire;
los trobadors de més fe
de la llengua catalana,
de la llengua de Provença,
de València la germana.

.....

Quins brindis varen sortir!
que bons eren, Déu me valga!
sobretot lo que va fer
l'aucellet de nostra pàtria,
lo meu germà En Balaguer.
Lo qui ha sentit les paraules
que en la dinada va dir,
no podrà mai oblidar-les.
D'en Mistral ja no us en parlo,
que com sempre ell és un àngel,
temo que al parlar-ne d'ell,
lo menyspreïn mes paraules.

.....

Prop del Daró hi ha una vila
desconeguda de molts;
tots los fills d'aqueixa vila,
tots som catalans de cor.

No volem acabar aquesta crònica de la festa, abans de passar a llegir la lloa en honor de Mistral i el seu seguici, sense reproduir uns paràgrafs finals de l'article d'Antoni de Torres («Un hecho lisonjero», *El Faro Bisbalense*, núm. 153 de 24-5-1868) en els quals hi ha una valenta reivindicació del català al ple ús literari, dintre d'un espanyolisme ⁽²⁴⁾ ben entès, el seu enllaç amb el fenomen literari del català medieval, el record cap a la figura de Pau Ballot:

«Y ahora que a grandes rasgos hemos reseñado los festejos que al genio se han hecho y a quien todos han querido pagar su tributo de admiración, permítasenos una observación, hija de la célebre frase que con referencia a nuestra lengua catalana dijo nuestro cantor patrio Balaguer: *Morta dihuen qu'es, més jo la crech rica* (Subratllat a l'original).

Cuando un pueblo, al solo impulso de su corazón y movido por el resorte mágico de su lengua, sabe sentir y expresar sus sentimientos y sus

(22) Antoni de Torres («Un hecho lisonjero», *El Faro Bisbalense*, núm. 153 de 24-5-1868). Malauradament, el diari de Figueres consultat, *El Ampurdanés*, té per aquestes dates moltes pàgines arrencades, motiu pel qual no hem pogut seguir la crònica d'aquestes esdeveniments.

(23) La Bisbal, Establiment Tipogràfic y Editorial de D. Antoni Torres, 1868.

(24) Josep Vancells i Marquès, escriptor en català i castellà, instal·lat en seva diglòssia còmodament, puntualitza en uns versos el seu espanyolisme i el de la seva generació, que arrenca de les gestes de la Guerra del Francès: «Independents jamai ho volem ser,/ mes tampoc dependents o be oprimits,/ que Déu no ha fet l'acer/ perquè l'aixafessin, fredds, cortesans dits./ Som ric joïell de l'esplendent Corona/ que en jorns feliços tot lo món cenyia:/ som espanyols de cor, digui-ho Girona/ i que aquí el Dos de Maig fou cada dia».

LO TROVADOR DEL ONYAR.

POESÍAS CATALANAS

DE

ENRICH CLAUDI GIRBAL.

(Segon volúm.)

LA BISBAL.

Imp. de D. ANTONI DE TORRES, plassa del

Castell números 28 y 30.

1866.

J.C.I

Fig. 4. El poeta i erudit gironí Enric Claudi Girbal també va publicar les seves obres poètiques a la Bisbal, editades per Antoni de Torres.

Fig. 5. Alguns dels participants als Jocs Florals de 1868 visiten Montserrat; entre ells hi havia Víctor Balaguer i Frederic Mistral, que, a la fotografia, es donen les mans. També hi trobem Quintana, Bonaparte Wyse, Vidal, Roumieux, Llorente, Paul Meyer. etc.

ideas como el pueblo catalán, prueba inequívoca es de que su lengua y su historia son dignas merecedoras de colocarse al nivel de las primeras y mas bellas y gloriosas del mundo.

Bisbalenses: Cataluña os quedará siempre agradecida a la última y espontánea manifestación que en vuestro nombre y suyo habéis hecho a los poetas provenzales al regresar a su país natal.

Habéis merecido bien de la patria catalana, y las ilustres sombras de Ausias March, Jaime Roig y Ramon Llull se levantan de sus tumbas y os sonrien, orgullosos de vuestro comportamiento.

Sed siempre, como hoy, dignos hijos de tan ínclitos varones, y, sin olvidar vuestro españolismo, grabad con letras de oro en vuestro escudo laureado las bellas palabras del doctor Ballot:

Puig parla en català,
Déu li'n dó gloria.»

Antoni de Torres, des del *Faro Bisbalense* (núm. 170 20-9-1868), es va fer ressò de la felibrejada de St. Rémy, prop d'Avinyó, de 1868, a la qual va assistir. En aquesta ocasió els felibres van fer una festa, una rèplica de la viscuda a Catalunya durant el mes de maig: «Mistral y Roumieux tuvieron la galantería y el fino recuerdo de brindar, sucesiva y extensamente, por Figueras, Gerona y La Bisbal, a cuyas afectuosas

palabras tuvieron el gusto de contestar el Sr. de Quintana y el que estas líneas escribe (...) Porque la fraternidad de los pueblos, es exclusivamente la Poesía, la que quiere, puede y debe alcanzarla (*El Aredano*, Beucaire, 11 de setiembre de 1868).

LA REPRESENTACIÓ D'APROPÒSIT CATALÀ

En la funció celebrada al Teatre Principal de la Bisbal, centre artístic del qual desconexem bona part de la història⁽²⁵⁾, s'hi va representar, en honor als felibres, a tall d'obertura, la nit del 12 de maig de 1868, una obreta, escrita en un acte, titulada *Benvinguts sien los Poetes. Loa*, dedicada « als il·lustres poetes, Milord W.C. Bonaparte Wyse, Frederic Mistral, Roumieux, Balaguer, Labaila i Núñez de Arce; com a petita mostra de l'afecte que els hi professa son deixeble i admirador. L'autor ». En la crònica d'Antoni de Torres («Un hecho lisonjero», *El Faro Bisbalense*, núm. 153 de 24-5-1868) llegim aquest apunt sobre l'escenificació d'aquesta lloa:

«Levantóse el telón empezando por la Loa catalana que al objeto escribiera nuestro amigo y colaborador el joven poeta de ésta D. José Vancells. Es esta una pieza de versificación fácil y correcta en la que el autor nos recuerda nuestra fraternidad con Provenza, y destinada únicamente a manifestar a los poetas los sentimientos de la población y saludarles en nombre de todos por su galanteria en visitarnos. Sin entrar en detalles que serían inoportunos en la ocasión presente, diremos que los dos tipos que el autor en su pieza figura, son acabados y están bien sostenidos.»

D'aquesta peça n'hem vist dues edicions. Una primera de 1868, impresa durant la vinguda a la Bisbal dels hostes: *Apropòsit català, fet en dos horas*, per Josep Vancells i Marqués (La Bisbal, establiment tipogràfic de D. Antoni de Torres, 1868, 13 pàgs.). Una segona edició, revisada i amb alguns canvis d'estil⁽²⁶⁾, amb el títol canviat: *Benvinguts sian los poetas*, va sortir publicada dins el volum de *¡Espinass!. Poesías de José Vancells y Marqués. Precedidas de una carta y un prólogo del excmo. Sr. D. Víctor Balaguer* (Barcelona, Tipografía «La Academia» de E. Ullastre, 1881, pàg. 125-141). Pere Lloberas va publicar una breu semblança de Vancells i un fragment d'aquesta lloa dins la seva *Antologia de poetas bisbalencs de la Renaixença* (Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, 1995, pàg. 79-80).

En aquesta lloa, un gènere setcentista i vuitcentista molt conreat i di-

(25) Jordi Frigola Arpa, *El Teatre Principal, 1850-1970*, «El Drac», 25, 1970, pàg. 38-39.

(26) Sense ànim de ser exhaustiu, consigno a peu de pàgina algunes de les variants més importants, introduïdes per Vancells a la segona edició.

Fig. 6. Joan Sitjar i Bullcegura, poeta bisbalenc que va donar la benvinguda als poetes provençals.

fós, que servia per enaltir un personatge, una situació concreta, que funcionava com a pròleg d'algunes composicions, Josep Vancells, amb un remarcable esperit català, dóna veu a uns vilatans de la Bisbal, pare i fill, representants de dues generacions diferents, els quals en una peça d'un acte, dividit en tres escenes, expressen els seus divergents punts de vista sobre l'arribada a la vila d'uns senyors de gran fama, «uns quants poetes de França,/ ab en Víctor Balaguer/ y'l valencià Labaila». Badó, un pagès de 75 anys, que encara recorda les sofrències ocasionades per la Guerra del Francès (1800-1814), amb el famós

setge de Girona, expressa la seva reticència i el menyspreu per l'arribada d'uns francesos als quals seria millor rebre amb trabucs i escopetades. Si anéssim més enrere, el record de la Guerra Gran arribava fins als avis de Badó. És fins a cert punt lògic aquest menyspreu pels francesos. Jaume, home culte i lletrat, lector i coneixedor de l'obra de Víctor Balaguer, aficionat a la política del moment, *alter ego* de Vancells?, s'ha d'esforçar a explicar al seu pare que tot ha canviat, que ara es viu en una altra època. Comenta a Badó, pagès mig analfabet, al qual li costa entendre els articles que Balaguer publicava, en castellà, a *La Montaña*, els beneficis d'aquesta trobada cultural per a la restauració de la llengua, de la literatura i de la cultura catalana en general. Jaume narra el viatge que Víctor Balaguer ⁽²⁷⁾, amb motiu del seu desterrament, va fer per terres provençals, ocasió que li va servir per prendre contacte amb aquesta realitat, ja que pogué escoltar per primera vegada l'arpa de Mistral establir coneixença amb els poetes provençals. En una segona intervenció Jaume ex-

(27) Vancells és autor d'una «Epístola. Al sempre inspirat poeta don Víctor Balaguer, desterrat a França». Segons una nota que acompanya el text: aquesta poesia fou llegida per dit poeta a la reunió literària que l'immortal Lamartine féu a la seva casa de París, la nit del 29 de febrer de 1867; a la qual assistiren, entre d'altres, Mistral, Ranqué i Meyer. (*Espina*. Poesías de José Vancells, Barcelona, 1881, pàg. 101 i ss.).

Fig. 7. Fotografia de Frederic Mistral, premi Nobel l'any 1904.

Fig. 8. Fotografia de Josep Vancells i Marquès.

plica la història comuna de Provença i de Catalunya, quan «les dos han pregat a Déu/ sempre ab la mateixa parla». Recordem la unió de Provença i Catalunya en temps de Ramon Berenguer IV. En l'escena III el rústic Badó, que s'expressa en un català dialectal amb un punt de comicitat, s'ha convençut de la bondat de l'arribada d'aquests personatges, de la necessitat que siguin rebuts com a hostes d'excepció. Jaume confia que la vinguda dels felibres provençals sigui ocasió perquè els poetes catalans «si som un xic escoltats,/ si sent pel món olvidats/ altre cop vida cobrem». Com que Catalunya no tenia una sòlida tradició literària, el coneixement del felibrisme és útil per al redreçament lingüístic, literari i cultural de la Renaixença. Cal dir que aquesta «lloa» no té gaire valor literari ni escenogràfic. No duu cap indicació de l'escenari o del marc de la representació. Interessa des d'un punt de vista sociològic i històric perquè vehicula idees romàntiques com la trobada elegíaca, l'enamorament de Berenguer, comte de Barcelona, i de Dolça de Provença. L'obreta també recull idees del moviment de la Renaixença perquè Vancells, amb l'arribada dels felibres, reconeix la necessitat de la restauració de la llengua i la literatura del país. S'afirma en els tòpics de la conscienciació col·lectiva d'un pas-sat esplendorós, sobre la necessitat d'establir un programa d'acció per a l'avenir. Vancells filtra algunes d'aquestes idees del famós poema de Mistral *I troubaire catalan*.

EL FARO BISBALENSE.

PERIÓDICO CIENTÍFICO LITERARIO E INDUSTRIAL.

NÚMERO EXTRAORDINARIO.

Á SUS ILUSTRES HUÉSPEDES,
LA BISBAL RECONOCIDA.

Felibres de allende el Pirineo; poetas de
 aquende el Ebro; bien venidos seais á nues-
 tros patrios lares, la gratitud que en ellos
 para vosotros se anida, prenda segura es
 de fraternal cariño.

Bardos de Cataluña, salud; trovadores
 de Provenza, fraternidad.

Fig. 9. Facsímil del número extraordinari d'*El Faro Bisbalense*, dedicat a la vinguda dels felibres (núm. 151 de 13 de maig de 1868).

A MOS AMICHS LOS POETAS.

Felibres de Provença,—cantors de Catalunya,
poeta de València,—jo us dono el Déu vos guardi!
que ab més goig pot sortir—de dintre ma anineta;
desde que sò en la terra—no havia gosat tant.

Pot sèr que en la ment vostra—guspirejat havia
que aquic qu'are vos parla—no vos tenia amor,
perque no lo vejereu—lo jorn del vostre arribó,
perque just ab vosaltres—no va pogu' anar en lloch.

Oh! nó, de cap manera—penseu de mi elias cosas;
al bon desitj venia,—germans, sagrat deber:
tenia a ma maretta—de sentiment mitj mort;
lo s'u germà, mon oncle,—se'n via anat al cel!

Vosaltres, que sòu poetas,—lò compendren la pena
que al cor d'un fill embarça—quant s'eu humiliar
los ulls de la sua mare, quant ha perdut un oncle,
tant ho, tant jove encara,—que'l vola tant.

Servosa rixa protesta—per fer horrar al acte
de vostra ment divina—màs pensaments de mi;
ja sabeu que us estimo,—que pera secunharvos,
ab mas escasas fessas—treballa dia y nit.

Avuy que finch la dita—de vengreu en ma vida,
del dol vull despollar—no més per aquest jo n',
perque n' engegria—lo goig de la vostra anima,
perque us entristiria—vehentme a mi ab dolor.

No crech que errat ne vagi—pensant que tots vosaltres
sentiu per mi l'arinyó—que lo meu cor vos té;
oh! nó, no us equivoque,—No es cert, los de Provença?
poeta de València?—mon germà Balaguer?

Ohrir veig vostres llàlils—mitj enfadats pè dubte,
que a coro ne murmurau—mil voltas, sí, sí, sí.
Oh! gracies, gracies, poetas! també jo us asseguro
que seguiré estimant—mentres m'ateni'l pit.

Felibres de Provença,—cantors de Catalunya,
poeta de València,—jo us dono el Déu vos guardi!
que en més goig pot sortir—de dintre ma anineta;
desde que sò en la terra—no havia gosat tant.

J. Vancells y Marqués.

AI! PECAIRE!

M'an di que prenies la rauho;
Ami, saré pas verai?...
S'è moun bonor Diu te rauho,
Veiras que n'en mourrai!
Per ieu, que l'ère aprumessó,
Se noun me gardes toun cor,
Pourras tre qui' aurás la messo,
Canta la Messo di Mort!...

Quan vouldrè, quan vouldrè mai, digo,
Quan vouldrè m'ana ieu, un jour,
M'ana ieu, la douço amigo
Que pèr tu mouris d'amour!
Quan vouldrè, quan vouldrè mai, digo,
Ai! peccaire! quan un jour
Vouldrè de la douço amigo
Que pèr tu mouris d'amour?...

Riran, aro, li jalouso,
Eli que hèn tant souvent.
M'an fa—Comme sies orouso
D'aguedre un tant bèn jouvent!—
Riran: pèi, vendrau à foulo
Vers tu se faire bèn:
Ta morto, ta morto soulo,
Ai! ha! noun pourra veni!...

Quan vouldrè, etc.

Crèden! que me laissez encière

Que m'a donna son amour,
Et pèi se vai faire pèire,
Sens soucil de ma douleur!...
Es toun destin, fau lou segre;
Aneu, perque Diu lou vòu,
Ami, vestis-te de negre!
Ainsi pourras moun diu!

Quan vouldrè, etc.

Louis Roumieu.

ALS ESTIMATS POETAS PROVENÇALS Y

RUSSELLONISOS QUE VAN A LA FESTA

DE LA MESA CATALA. (I)

Avuy que com alegres aucells que'jal arribarne,
De bella primavera los dias placenters
D'una comença al altra volan pera aspirarne
Mès puras brisas y ouir rumors mès falaguers;

Davant ma porta ràpids, sens minvar la volada,
Crusau d'arriba' ansiosos hont goig sols trobaréu!
L'ansant d'amor guspiras vos seguex ma mirada,
Mès pèi mon cor de pena sols pot dirvos: «Adéu!...»

Jo en dias mès felissos est jorn en somnis veyá,
Y encor que de parlarvos per indigne'm tingui,
Seguivus en silenci poder almenys jo m'creya;
Conèixus y admiravus ja era bastant per mi...

Mès Déu que a son arbitre los plans del hom cambia,
Y as lleys inmutables conformantlos potent,
Volgué que de greus ansias prosa l'anima mia
Vegés un jorn qu'en divtas se'l figura esplendent.

Jo som cristiá, y aceto sa voluntat divina,
Resignat aquí m'quedo mès tristesa' passant...
Vosaltres de qui' la passió fat propici encanima,
Anau, anau joyosos la Festa à vèure gran.

Anau que vos esperan mil catalans poetas
Sos cantars armoniosos pera fervos sentir,
Anau que de ansia penan mil animas inquietas
Que ab diols abras ne volen son cor al vostre unir.

Jo na vola conèixer, puig de las liras vostras
Els trals accents un dia sonàren en mon cor;
Avuy no ha estat possible, perque avuy las sorts nostras
Distinchen canvi seguiven... ¡Dont sia'l Senyor!...

Davant ma porta ràpids, sens minvar la volada,
Crusau vos veig fent via vers hont goig trobaréu;
L'ansant d'amor guspiras vos seguex ma mirada...
Rebèu mon salut, Poetas... sols puch dirvos «Adéu!...

Sarrià de Girona 28 d'Abril de 1868.

Salvador Genu.

VIVA PROVENÇA!

Cançoneta.

El herós de la Provença,
delsa terra del amor,
lo recort que jo m'emporto
may se'm borrarà del cor.
Jo he vist Nimes y Marsella,
jo he vist Arles y Avinyó:
ne sò pas si n'hi ha de vilas
mès bellas en tot lo món.

Oh terra de prometença,
oh ben amada Provença,
Déu te guarde de tot mal!
Viva Provença! Viva En Mistral!

Ja coneix la flor y nata

de los trovadors galants:
Aubanel y Roumanille,
Bounieuv, Mathieu y Mistral;
que la molt temps que mos llabris
aprenen a murmurar
la lengua de ton país,
de los Felibres los cants,

Oh terra de prometença,
oh ben amada Provença,
Déu te guarde de tot mal!
Viva Provença! Viva En Mistral!

Jo he vist las verdas plauras
que'l Rodano cantalos
regant va de nit y dia
ab onas de plata y d'or;
jo he vist la font de Vau-clusa
y los bosquets plens de flors
que de Laura y de Petrarca
presencien los amors.

Oh terra de prometença,
oh ben amada Provença,
Déu te guarde de tot mal!
Viva Provença! Viva En Mistral!

Terra la mès regalada
que hi poga haver en lo món,
com lo ieu no hi há, Provença,
cel mès blau ni mès herós;
ni brisas mès delitiosas,
ni mès perfumadas flors,
ni mès seductoras ninas,
ni mès dulsos trovadors.

Oh terra de prometença,
oh ben amada Provença,
Déu te guarde de tot mal!
Viva Provença! Viva En Mistral!

N'es en la terra estimada
cada camp un amor de flors,
en uia de amor cada mas,
cada aucell un rossinyol;
n'es abrasador y ardent
com lo d'Àfrica'l ieu sol,
y cada s'guart de las ninas,
bola una ca'xa de foch.

Oh terra de Prometença,
oh ben amada Provença,
Déu te guarde de tot mal!
Viva Provença! Viva En Mistral!

Y es ton nom mès dols per mi
y ton sol mès estimat,
perque teus recorts de glòria
pera'l poble català;
que aquí vingueren un dia
nostres avis venerats,
y germans llavors ne foren
Catalans y Provençals.

Oh terra de prometença,
oh ben amada Provença,
Déu te guarde de tot mal!
Viva Provença! Viva En Mistral!

Y la Completa Na Dolça,
del dols nom y bell s'guart,
per donar al nostre Compte
son cor, sa dot y sa ma,
ab sos caballers y damas,
ne vingué a las nostras llars.
Be que se'n recorda encara
Sant Martí dels Provençals!

Oh terra de prometença,
oh ben amada Provença,
Déu te guarde de tot mal!
Viva Provença! Viva En Mistral!

El herós de la Provença,

(I) Esta poesia fou entregada als poetas á qui se dedica, al passar, lo dia de la anada á Barcelona, per davant de casa'l autor.

dolsa terra dels amors,
lo recort que jo m' emporto
may se 'n borrarà del cor.
Jo he vist Nîmes y Marsella,
jo he vist Arles y Avinyo:
no sè pas si n' hi ha de vilas
més bellas en tot lo món.

Oh terra de prometença,
oh ben amada Provença,
Diu te guarde de tot mal!
Viva Provença! Viva En Mistral!

Victor Balaguer.

JA SON AQUÍ!

J' han arribat 'oh ma vila!
ja són aquí 's provençals;
rossinyols d' aquella terra
que cantan fraternitat.

Festejau, que ho mereixen,
tractau-los com a germans,
qu' els un jorn així aculliren
a un prohomo català,
que d' ancoransa 's moria
lluny de sa terra llansat.
Festejau, que ho mereixen,
tractau-los com a germans,
qu' estiman tant com nosaltres
la Verge de Montserrat;
y en llur esclat ne conservan
las quatre barres de sanch,
com en dols recordança
aquell temps tan renomats
que a Provença y Catalunya
una uc. d' illat tenien llas.

La fraternitat que cantan
la guerra ne malarà;
que sols descans en la terra,
qu' en ella sols hi haurà pau,
quant ames de las alianças,
quant, ademés dels tractats,
tingam l' unió dels pobles,
dels pobles la germandat.

Joaquín Sijor.

EN LA MONTANYA.

Aire pera els pulmons, aire pur, lliure
Y pera els peus alfombra sense fi,
Llibertat pera el cor... així es pot viure,
En plau la vida així.

La vista se regala en la montanya
Mirant lo blau espay y els arbres verds,
De les fonts y les aus l' oïl se banya
En los dolsos conserts.

De tu, naturalesa, jo m' ampare;
Consola tu el meu ànimo afligit,
Tu, que al home, lon fill, com una mare
Agrunes en ton pit.

Tú, que quant ralla el dia, te despertes
Fresca y radiant al ses primers alhors,
Y que derrames de tes mans ubertes
Fruits, perfums y fars.

Tú c' al sol que t' alegra y te salona
Et tiuys, mirantlo, de color brillant,
Y dolsa te sonris, com una dona
Que mira a son amant.

Tu me consoles, soletat salvatge;
Naturalesa, correch cap a tu;
En tu admire al pintor del teu paisatge,
Com Ell no hia ningú.

Ell es el gran pintor y el gran poeta,
Lo poema escrigué del univers,
La armonia que té el nostre planeta
Se escapa del seu vers.

El temple ahon el venera es la montanya
Te sempre ocult allan en lo meu cor,
En esta soletat Ell m' acompanya.
Omplina ab son amor.

El ànima s' eplaya en esta altura,
El pensament està así deslligat,
Sense cadenes viu la criatura,
Así en la llibertat.

Vulch llibertat; son lliures els mes pasos;
Yo deteste cadenes y tirans;
Yo no vulgui jamay pera el cor llasos,
Ni grills pera les mans.

En sosietat no ya mes que cadenes
Que el home en sosietat es un esclau,
Pero tu no, cor meu, meutes alenes,
Lliure seras com l' au!

Jacinto Labrada.

ALS POETAS PROVENÇALS.

Si la història dels sigles es el libre ahont los pobles
sas glòrias y procesas van a depositar,
la història catalana que guarda fets tan nobles,
ab lletas d' or en ella eix jorn farà grabar.

Eix jorn que n' espavora de goig y d' alegria,
eix jorn que nos recorda lo brill pur y esplendent,
que a la bella Provença y a Catalunya un dia
il·luminaba al doyo lo bell sol d' Orient.

Quint dols n' es a la pensament car la memoria
d' aquell temps tant divinos, de santa germandat,
en que d' aixos dos pobles una n' era l' història,
en que tot respiraba amor, fraternitat.

Llavors nostras banderas senyoras ondejavan,
ostentante orgullosas sos quatre pals vermells,
llavors eran nnidas; per tot arren regnavan,
y sos soldats al véurer, tothom lleys; ¡Són ells!

Per los amats poetes, lo nostre nom volaba
y n' era l' blassó nostre, temut y venerat
y tot, en mar y en terra, tot quant l' ull oviraba,
guardaba de nosaltres recort cruent ó grat.

Si avuy Clemencia Isaura son clot pogués deixar-ne,
rompent de son sepulcre lo marbre glacial,
aquí en aqueixa vila vindria a consagrar-ne
l' afecte y la tendresa d' eix abras fraternal.

Al fi n' arribat l' hora de tots tant desitjada
la llengua catalana n' està en ple sigle d' or.
Ne té una cort, palacis, rica y brillant mayada;
ne té soldats y patges, damas y trovadors.

La parla de nos avuy renaix més bella,
pus las llinguas dels pobles jamay poden morir,
y en mitj de la nit fosca n' es la brillant estrella
que aclara el il·lumin lo nostre esdevenir.

Per so d' aqueixa terra la joya n' es immensa,
per so tots presurosos vos allarguem las mans;
que al rebre Catalunya a la bella y Provença,
gojosa ne recorda que sempre sou germans.

Avuy vostra germana,
la patria catalana,
s' enjoya y s' engalana
per rebre us dignament.

Com nina agraciada,
qu' alegre y enjoyada,
n' espera enamorada
lo seu auxant ausant.

D' eix jorn la nostra història
sempre en lindra memoria,
pus n' es un jorn de gloria,
de dita y de plaher;
per so tots presurosos
los catalans gojosos,
vos obran afectuosos
son cor pur y sencer.

Immensa es la alegría,
llanca la simpatia
que en eix solenne dia
sentim dintre d' el cor;
las llas preparemne,
las cordas afinemne,
y aquí tots juns cantemne
la Patria. Fe y Amor.

L' Arcadi.

A MOS AMICHS DE BARCELONA.

Reyna blanca sentada prop de l' ona,

Oh noble Barcelona!
Il·lustre ciutat, que per lo hull
De lo teu patri amor, mès grandiosa
Te fas de jorn en jorn, y mès hermosa;
Si una llagrima ix de mon ull
Ab emoció suprema, y resta munda
Ma ànima esmuguda;

No es perque jo veja, o lochs amats
Dets ombrius pins de la alta Proteia,
Com al só d' una sublimia armonia,
Com en un sol format de estrelles vixas,
S' unir los poblets blancs, encadenats,
En una capital de las mès ricas;
No es perque sias tu forta en volar;
Y sobre l' ona blava que te banya,
Te veja esser lo cor d' una altra Espanya,
La París de la mar!

Mes es, perque ma ànima entristida

O bona ciutat
Illa en t'ón son trovat a l' amiat,
Amichs ben liberals, de dols amichs,
Que restaran com pichs
Al mitj de la plannura de ma vida!

O dolsas amistas! joves amors!

Com la flaire a las flors,
Com al cel las estrelles,
Son tot-temps tan memorias vellas!
Feu las espinas rosas,
Y las mès bellas cosas
Cosas encor mès bellas!

C. Guillam Banaparte Wyge.

I TROUBAIRE CATALAN.

No pot estimar sa marit,
Qui n' estimar sa provençal.

I.

Fratre de Catalogne, escoutas! Nous an di
Que fassas peratin revèure e respèndi
Un di rampau de nosto lengo:
Fratre, que lou ben t'ens escampé si blasin
Sus lis olivis e li rasin
De vòst champ, eols e valengo.

Dou Comte Borengue, fratre, ben nous souven.
Quand, de la Catalogne adu pèr un bon vent,
Enu si velo blampinello
Intrè dins node Rose, e recavè la mau
E la couronne e li diament
De la princesse Borengue.

Provenço y Catalogne, unido pèr l' amour,
Mescleron soum parla, si constumo e si mont;
E quand avian dins Magalonne.

Quand avien dins Marsiho, à-e-Ais, en Avignon,
Quanco bëuta de grand renoum,
N' en parlavias ô Barcelouno.

Gent an li Catalan, c'ent an li Provençau,
Se partèrion l' aigo e lou pan e la sau:
E (que Paris noun s' escalustre!)
Jamai la Catalogne en glori mounté mai,
E lu, Prouvènço, plus jamai
As agu siècle tant illustre!

Li Troubaire, — e degun lis a vènu despièr, —
A la barbo di clergie, à l' auriò di rèi
Aussant la lengo poulpàri,
Canavon, amourens, cantavon libramen
D' un mounde nòu l' avenimen
E lou mespris di viès esglàri.

Alor l' avié de pitre e d' aspre nouveun:
La republic d' Arle, au founs de s' palun,
Arresonnau l' emperaire;
Aquelo de Marsiho, en plen age foudau,
Monstravo escri sus soun lindau:
Touti lis ome soun de fraire.

Alor, d' etiamoundant, quant Simoun de Mautfort,
Pèr la glori de Diu e la lei diu pu fort,
Descussanavo la Crouado,
E que li courpates, abrasama de fam,
Voulastrejavon, estrifant
Lou nis, la maire e la naido;

Tarascon e B'ucuire e Toulouso e Betiès,
Fasènt bàrri de car, Prouvènço, li vesiès,
Livesiès bouie e courre is armo,
E pèr la liberta pèr touti counsènt...
Aro nous agroumoulièssèn
Cavan- la caro d' un gendarme!

Segur l' avié de chaple à grand cop de destrau,
E la luche de-longo, e pertout plago e trau;
Mai lou fou caufò, se devoi!
A lor avien de Conse, e de grand ciéutadin
Que, quand sentien lou dre dolin,
Saldèn loissa lou rèi defor!

Fugnessias rèi de França e Louis VIII vostre noum,
E c'ent milo Crousa vostro armado, Avignon
A si poutant metié la tancò.
La vilo èro esclapado; èro espoutido à plat...
Mai nòste libre counsulat
Avié fa tèsto à l' armo blancò.

De Peire d' Aragon, fraire, bèn nous souvèn:
Segui di Catalan, vengut come lou vènt,
Brandant sa lango bèn prouchado.
Lou noumbro e lou malastre aclepon lou bon dre:
Davans li bàrri de Muret,
Soun touti mort à nosto ajuda!

Tambèn, come lou clergie emé lou capèlan
Despièr, lou Prouvençau respon au Catalan
A través l' oundo que soupiro;
A través de la mar, tambèn, i a de moumen,
Ders Barcelouno tendramen
Barcelouneto se reviro.

II.

Aro pamens se vèi, aro pamens sabèn
Que diu l' ordre divin tout se fai per un bèn:
Li Prouvençau, flamo unanimo,
Sian de la grando França, e ni cour ni coustie;
Li Catalan, bèn vouloutié,
Sias de l' Espagno magnanimo.

Car enfín à la mar fau que toumbe lou rèi
E la pièro au cliapi; de fraire Vaquerièra
Lou blad sarra mieus se preservo;
E li pichot veissèn, pèr navesga segur,
Quand l' oundo es enco e l' aïre escur,
Fau que navesgon de counservo.

Car es bon d' èstre noumbre, es bèu de s' apela
Lis enfant de la França, e' quand avès parla,
De vièr courro sus li pople,

De soulèn en soulèn, l' esprit renadièu,
E trèusi la man de Diu
De solferino à Schastopè!

Mai, uno fes passa li jour de broufounié,
Uno fes qu' au timoun canto lou timounié,
E que la mar es aplano,
Pèr segre soun estello o traire soun felat,
Chasque veissèn, d' aquí, d' ella,
A soun plesi se desmanado.

Ansén, arrive l' auro soute chascò nacioun,
Counfièto de sa part e franco d' èmpressioun,
Espigara come un bèl ordi
Cunte padon, auciù, parpaïoun, emai flour
Mescla si cant e si coulour,
Sens vitupèrè ni desordè;

E la França e l' Espagno, en vèsèn s' enfant
L' rai de la patrie enco se recaufant,
Canta matino au mème libre:
«Lis enfant, se van dire, au certo prou de sèi:
Leissen-lèi rire e jouga 'ncèn,
Aro soun d' age d' èstre libre.»

E veïren, ièn vous dise, à la mendro ciueta
Reïocèndre, o honer! l' antico liberta
E l' amour soul jougne li raço;
E quoro que negreje uno arpo de tiran,
Touti li raço bounliran
Pèr counsaia la tartarasso!

Alor, li Prouvençau, emé lou tambourin
Que fara trefouli la barco e li marin,
Nous gaudiren à vòsti targo:
I vigne d' Alicant prendren nòsti maiou;
E quand faràs courre li biou,
Vous n' adurren de la Camargo.

Alor, li Catalan, d' ouliviè fraïrenau
Courrounant vòsti front, courrounant vòsti nau,
Au mes de mai vendrès nous veïre:
E charrèren d' amour, di vin e di meïssoun,
E cantèren nòsti cansoun,
E parlèren de nòsti veïre.

Dis Anjo i P'reuè, e la man dins la man,
Troubaire, aubouren doune lou vièi parlr rouman!
Açò 's lou signe de famiho,
Açò 's lou sacramen qu' is àvi joun li fièu,
L'ome à la terro! Açò 's lou fièu
Que ièn lou nis dins la ramibo.

Intrepide gardian de noste parla gènt,
Garden-lou franc e pur e clar come l' argènt,
Car tout un poble aquí s' abèuro;
Car, de moure-bourdon qu' un poble toumbe esclau,
Se ièn sa lengo, tèn la clau
Que di cadeno lou delièro.

Fraire de Catalogno, à Diu sias! — Nous an di
Que fiasas peralvin revieure e resplendi
Un di rampou de nosto lengo:
Fraire, que lou bon Diu escampe si blasin
Sus li olivo o li rasin
De vòsti champ, colo e valengo!

A. FELIBRE CATALAN DON DAMASO CALVET.

Calvet, moun bon ami, jouine pin escalant,
Di valoun maiourquin, di serre catalan
Tu qu' amadures l' epoupièlo,
Au Counsilièr gai de vòsti Jo Flourau
Presenta aquesi vers couran
Dun calignaire de Mirvò.

[F. MISTRAL.]

Maillane (Rouches-du-Rhône)
avout 1861.

CARTA D' EN AUSIAS MARCH A EN BALAGUER.

Trovador de Montserrat,
bon cantor de Catalunya,

avuy que la veu retrunya
fins dintre d' eix flech sagrat,
tu que l' poetich estandard,
saltint de serra en serra,
has passejat per la terra,
sent per tot ben acullit,
deben dirte que 'n abist
lon pacífic crit de guerra.

Avuy que 'ls cors catalans
s' omplen de vera alegria,
demostrant la simplicitat
que senten per sos germans,
los poetas castilians
y 'ls felibres de Provença,
manifestals lo que pensa
eixa cort d' il·lustres morts
que 'ls hi envia ab sos recorts
gratit, regonivensa.

Digals ab la veu sençera
que la patria catalana,
qu' es de la sua germana,
com ella dolça, encisera,
com ella forta, guerrera,
amb ella franca, leal;
afectuosa, cordial,
de sa visita gojosa,
los acompanya gojosa
en sa carrera triomfal.

Nostres estandarts gloriosos
avuy tornan à ondular
per la terra y per la mar,
com en altres temps ditosos.
Que 'ls catalans pressurosos
per dols llas tornase à unir,
y que units volen seguir
ab la Provença y Castella,
inseguet sa idea bella:
units s'empre, uns morir.

Y que eixa ànima sagrada,
símbol de la germanitat,
que l' Autor de la creata
sempre en Ell portà encarnada,
nos respon de la jornada
gloriosa que empendràn
los pobles de aquí en avant,
y serà l' estela hermosa
qu' en mil de nit borrasosa
il·lumina al caminant.

Victor: en nom nostre y teu
saluda eixos trovadors;
digalsi que 'ls nostres cors
son tots d' ells, com hi ha Diu.
Que l' nu ab que avuy vos lliguem
serà sempre un nu sagrat
de santa fraternitat:
que prenguin eixa missiva
com l' expressió més viva
de nostra franca amistat.

Molts recados, Balaguer,
à la dona d' en Milori,
à n' als poetas dols revot
y llarchs dias de plañer.
N' oblidis tampoch de fer
mil compliments à en Mistral,
à qui Déu guard! de tot mal.
Recorden las sintonas gloriosas
de la patria y... din memorias
als amichs de La Bisbal.

AUSIAS MARCH.

Es epa.

[F. ARDÈ.]

Per todo lo no firmada y E. R. Antónide Torres

La Bisbal: Imp. de D. Antoni de Torres, calle de los
Arros, núm. 9. — 1868.

Text

Personatges

Badó	Pagès de la Bisbal, 75 anys
Jaume	Fill de Badó, 25 anys
Teresa	Muller de Jaume, 20 anys
Una corista	25 anys
Coro	

La escena passa en la Bisbal, en lo dia 12 de maig de 1868

ACTE ÚNICH

ESCENA I

Lo teatro representa una sala de la casa de un pagès acomodar⁽²⁸⁾

JAUME I TRESA

JAUME (*Entrant*).

Teresa, acuyta't, sé una nova que de goig me ha rotblert l'ànima.

TRESA

Què saps, Jaume?

JAUME

Que aquí venen,
al comensà la vesprada,

a honrar la nostra vila,
uns quants senyors de gran fama.

TERESA

Qui són?

JAUME

Uns rossinyolets
que ab lo só de ses aubadas
y de sos cants lliberals
de armonia n'omplen l'ayre.
Per festeija 'ls com se deu
la vila tota's prepara,
y, encara, més ho faria
si hi hagués un poc d'anyada.
Recull les flors del jardí,

arretgla ben bé la casa,
vés al corral y 'l xayet
que tingui la carn més grassa
fes-lo matà per'n Josep;⁽²⁹⁾
degolla pollas y ànechs,
pollastres y colomins
y prepara una dinada⁽³⁰⁾,
perquè espero tenir l'honra
de portal-se a menjar a casa.

Tresa (Anant-se'n). Vaig a fer-ho tot seguit

(28) Rúbrica afegida a la segona edició.

(29) «degolla'l gall; estufadas/ fes las guatllas que he portat/ los colomins ab la salsa/ aquella que tu sabs fer./ en fi, fes una dinada/ que siga de *rechupete*./ mira, que no hi faltin pastas/ de can Gena. Per supuesto/ que trauràs las estoballas/ dc ginesta; uniu las taulas/ de la cuyna y menjador./ y poseu-las en la sala/perquè avuy aquests senyors/ tots venen a menjà a casa».

(30) Josep Vancells, a «Florejada Bisbalenca», es fa ressò d'aquest dinar. Aquestes estrofes són un veritable document etnogràfic que informen dels costums culinaris de l'època: «Va començar lo dinar/ amb la escudella clàssica./ peculiar d'aquest país, / escudella que no cansa/ encara que un se'n mengés/ quatre o cinc ollades./ Vingué després la carndolla./ i el guisado i la cargolada./ i els pollastres i les cuixes/ de xai tendre, i les espatlles./ i l'estofat de vedella./ i los pèsols i les faves./ i enmig d'això los xerrics/dels porrons que s'escolaven./ formant-ne un harmoniós coro./ alegraven la dinada./ Després seguien los postres/ que eren nous, 'metlles torrades./ cireres i llangonissa./ sense faltar-hi el vi ranci».

ESCENA II

JAUME. BADÓ Y CORISTAS

BADÓ

Noy, aquí a la porta esperan los joves del coro, en massa.

JAUME (*Als coristes*) Ja podeu entrar.

UN COR

Ab permís. Badó y Jaume, bonas tardas.

BADÓ

Què aneu ab algun bateig? Què t'han fet padrí?⁽³¹⁾

JAIUME

No, pare.

BADÓ

Y donchs?

JAUME

Aquet vespre arriban
uns quants poetes de Fransa,
ab en Víctor Balaguer

y'l valencià Labaila,
y volem feli's ls obsequis
que mereix gent tan galana.

BADÓ

Que obsequiesiu a en Balaguer
i també a'l senyor Labaila
ho comprendria, pus són
tots cantors de nostra pàtria,

prò als francesos, llam de Déu!
obsequial-se a trabucadas
com ho ferem a Girona.
Noy, no els portis pas a casa.

JAUME

Pare, les vostres ideyas,
creyeu-me, són un xic rancias.
Aquets si bé són francesos
tenen catalana l'ànima,
y'l que os dich ho probaré
amb fets, no pas amb paraulas.
(*Amb expectació*). Hi va haver un català⁽³²⁾
que fugint un jorn d'Espanya,
-per no caure d'una feta
en les sanguinàries garras-⁽³³⁾
ple de neguit y amb tristesa
va anar al Mit-jorn de Fransa.
Y allí, en l'hermosa Provensa
va fer-ne brunsir llur arpa,
llesant-ne a l'aire ses penas,
regant la terra ab sos llàgrimas.
Quant sol ell creya trobar-se
en terra inhospitalària,
va sentir, prop de Avinyó,
dolsament puntejà una arpa
que a sas notas responia
portant-li dolsas paraulas:
era l'arpa d'en Mistral
que a en Balaguer saludava,
y tot lo que fa en Frederich
amb gust la Provensa acata.
Aixís és, que en los confins
de tota aquella comarca,
rissant lo vent, despediren
los trovadors notas gayas,
que seguint al bon Mistral
a en Balaguer saludaban.⁽³⁴⁾
Molt temps va viurer amb ells
y mai res li va fer falta.
Vós que amau a en Balaguer,⁽³⁵⁾
lo bat de nostres muntanyas,
lo més galant trobador,
amareu la gent de Fransa.

(31) Ahont aneu tan ben mudats?/ Bah!, en alguna batejada./ JAUME: Ca...

(32) Víctor Balaguer.

(33) Aquest vers i l'anterior figuren censurats en l'edició que vam consultar d'aquesta obra. Una tireta de paper enganxada impedeix de llegir-los.

(34) Aquest vers i l'anterior fan: «per saludà a en Balaguer,/proscrit de la seva pàtria».

(35) «estimau a don Víctor».

BADÓ

A en aquet no dich que no,
però lo que's a los altres...⁽³⁶⁾
No veus que sempre enemiga

ha estat la Fransa de Espanya?
Jo só un home que respecto
las ideas dels meus avis.

JAUME

Si respecteiu sas ideas

los amareu com jo'ls amo.⁽³⁷⁾

BADÓ

No hu entench!

JAUME

Vos contaré
part d'història de la pàtria,

quant Provensa y Catalunya
mateixas lleys acatàvan.⁽³⁸⁾

BADÓ (*als coristes*)

Lo dimoni de baylet!⁽³⁹⁾
com que llegeix la "Montanya"
sempre'm surt amb unes cosas
que jo las tinch per rondallas
y ell me diu que són britats.
Tant de bó la la "Montanya"⁽⁴⁰⁾

fos escrita en català,
que l'entendria; més ara
m'hi quedo sempre endejà,
que la llengua castellana
no m'entraria a l'orella
ni ab cops de martell y escarpa.

CORISTA

Vamos, comtam-se, Jaumet,
quant la terra catalana

se va juntà ab la Provença,

JAUMET

Vos diré pocas paraulas
perquè dintre de poch rato
deuran estar de arribada.
Era l'any mil cent y dotze,
y la nostra pàtria estava
manada pe'n Berenguer,
lo qui amb lo fer de sa espasa
conquistava més reyalmes
que en lo mar hi ha gotes d'aigua.
En la terra de Provensa
vivía una hermosa dama,
filla del Comte Gilsbert
que Dolsa se enomenava.
N'era molt rica na Dolsa,
tant en terras com en gràcias;
Berenguer n'era valent
y riquesas li sobraven.
Al veurers'los dos un dia
al moment se enamoraren;⁽⁴¹⁾
son amor va créixer tant,
que al cap d'un temps la mà blanca

de Na Dolsa de Provensa,
amorosa se enllassava
amb la nervuda del Compte.
Des de llavors, germanas,
la Provensa y Catalunya⁽⁴²⁾
van ser, que pare i mare
mateixos las dos tenían.
Com en lo món re's durable,⁽⁴³⁾
un dia las dividiren;
més encar' que separadas,
amor las dos se tingueren;
mai se digueren rivalas.
Y per demostrar que es guarden
molt amor dintre sas ànimas,
mai ella s'ha dit francesa,
ni la nostra castellana;
las dos han pregat a Déu
sempre ab la mateixa parla.
Ja veus, tu, quina gent són
pare, aquets senyors de Fransa.

(36) pro als altres ¡ca! no m'enganyas.../ que sempre fou enemiga/ de nostra terra la Fransa./ De los meus avis respecto/ las sevas ideas rancias.

(37) Si respecteiu sas ideas/ amareu vos de la Fransa/ a tots los fills del Mit-jorn./ de aqueixa terra germana.

(38) «Vos contaré/ part de nostra història pàtria/ quan Provensa y Catalunya./ foren per la santa flama/ del amor més cast y pur/ tan tendrement enllasadas».

(39) hereu.

(40) Des de l'1 de gener al novembre de 1868 Víctor Balaguer va publicar a Barcelona una revista, que sortia dues vegades a la setmana, amb el títol de *La montaña de Montserrat*, on hi ha molta informació sobre els jocs florals i el felibrisme.

(41) se amaren ab tota l'ànima/ y gojosos no estigueren/ fins que la fina mà blanca/

(42) «varen ser, que las juntava/ lo tendre llas de l'amor/ la comunitat pàtria».

(43) «Com en aquet món pervers/ tot lo bó se acaba./ un dia las dividiren/ més encar' que separadas/...».

BADÓ

És dir, que són germans nostres,
fills d'un mateix pare y mare?⁽⁴⁴⁾
Res fa dir tants disbarats
com és la negra ignorància.
Per desfer lo mal que he fet
al dir aquelles paraulas,
veuràs tu com jo en persona

goijós aniré a esperal-se,⁽⁴⁵⁾
y al veure'ls les hi diré...
ja ho veuràs. Després tu'ls parlas,
y, tot desseguit, vosaltres
cantareu una tonada
d'aqueixas de nostra terra.

ESCENA III

DITS I TRESA

TRESA

Ja està arreglada la casa
y a temps, perquè aquells senyors
són aquí.

BADÓ

Hont?

TRESA (*senyalant al palco*)

En la sala.

BADÓ

Aupa, donchs! Vai a donal-si

a tots la bona arribada.

(*Badó se adelanta*)

Vatualistos sentada!
me sentuch un nu en lo coll,
que crec me privarà dil-si
lo que pensava are poch.
Penso, senyors, que'l que tinch
és de parlar-s'i gran po[r].
P'ro vamos, ja es faran càrrech
que'ls hi parla un pagesot
que may ha tingut més mestre
que dos anys al frare Pons;
p'ro que si talent li falta,
en canvi li sobra cor

per dil-s'i: «Benvinguts sígan
tots vostès en aquest lloch;
disposin com més gust tinguin
de tot lo que té en Badó,
que encara que no tragina
ni alabita ni tarot,
sab un puesto ahont descansan
cent grogas dintre d'un pot.⁽⁴⁶⁾
Vinguin a posar a casa
y ho tindrè per gran favor;
hi trobaran bona cara
y del ransi en lo porró».

(44) com En Balagué y Labaila!

(45) quan ells entrin aquí a casa/ ple de content los diré...

(46) «cent unsas de l'or milló».

JAUME (*acostant-se al prosceni*)

May com avuy m'ha clapit
ab tanta forsa lo cor,
may, ni en los ratos d'amor,
tant felís jo m'he sentit.

brota a dolls dolça harmonia
que l'animeta recrea;⁽⁴⁷⁾
l'essència de vostra idea
a l'esperit mort reanima.

La mare d'eixa alegria
n'és, poetes, vostra arribada;
al veure en aquí hospedada
a una gent de tal valia.

A vosaltres vos debem
si som un xic escoltats.⁽⁴⁸⁾
si sent pel món olvidats
altre cop vida cobrem.

Jo sé molt bé'l que vau,
coneix tota vostra història,
y retinch en ma memòria
per gust tot quant componeu.

Poetes, canteu sempre ab fe,
del camí no'us aparteu
que vos ha senyalat Déu
de conduim-se a l' etern bé.

Vostra idea és sacrosanta,
e inspirada vostra lira
per la divina guspira
que reb del senyor, quant canta

Y com a tribut de amor,
àngels de santa crusada,
vos donch la bona arribada
y un sospir del fons del cor.

TERESA (*Adelantant-se*)

En nom de las donzellas
y les casadas,
que com flors aromosas
la vila engàyan,
jo vinch a ofrir-vos
sos cuydados més tendres,
y vinch a dir-vos:

confieu-m'os a nosaltres
les vostres cuytas,
vostre amor y anyoransa,
del cor la lluyta;
no han de mancar-nos
amorosos paraules
per consolar-vos.

«Poetes, los bons poetes,
si per desgràcia,
per tant distants trobar-vos
de vostra pàtria,
falta vos fessin
consols a vostres penas,
si us anyoressiu.

Trovareu en cada una
mare amorosa,
germana que ab carinyo
vos aconsole;⁽⁴⁹⁾
si emmalatísse-ho,
una bona enfermera
fins a gurir-vos».⁽⁵⁰⁾

(*Després d'això, canta'l coro*)

FI

(47) que a los tendres cors recrea;/ la esencia de vostre idea/alenta l'ànima mia.

(48) «si som un poch escoltats,/ si sent casi soterrats/ a la vida retornem».

(49) la pena os fonga;

(50) fins que os gurísse-ho.

APÈNDIX

Lo pastor del Montgrí de Joan Baptista Ferrer (*Lo Gay Saber*⁽⁵¹⁾ de Barcelona, 20-8-1869, pàg. 278-279). Aquest poema és una altra prova de l'acollença de Mireio a Catalunya, publicada per primera vegada a Avinyó en 1859. Ramon Aramon i Serra és autor d'un estudi⁽⁵²⁾ aprofundit del ressò que va tenir a Catalunya aquest primer gran poema de Mistral. El poema de Ferrer n'és una evocació que té com a marc la muntanya del Montgrí.

Una tarda de ivern — que huracanada y freda
la fera tramontana — bufava entre las penyas
que del castell Montgrí — tot al entorn s'aixecan,
tirat al peu d'un marge — soleyantme la esquena
en un raser del vent, — rollat de mas ovellas,
dantme lo alè'l mastí — com fidel centinella,
sens que afanyis me torbessen — la mitjdiada feya,
quan me sorprengué un somni — de forma falaguera.

Veji una encantadora — y tendra donçelleta
més pura que la neu — quan naix en las congestas,
més gaya que'l clavell — quan surt de sa poncella
a l'hora del trench d'auba — en que lo mòn desperta.
¡Que n'era, bons amichs, — d'hermosa la nineta!
¡A fe, companys, pastors, — a fe, vos dich que n'era!

Des de llavors sa imatje — per tot se me presenta
despertant en mon cor — plasantas belluguetas.
Quan me'n vas cap al mar — buscant ab mas ovellas
los salats que las guardan — de patir mal de melsa,
en lo blanch glop de escuma — que del rocam se aixeca
veig son nacarat front — que es de il·lusions niera:
Quan baixo a los rostolls, — en la encesa rosella

(51) A la llista de subscriptors de *Lo Gay Saber* de 1868, hi figuren, per la Bisbal: Albert de Quintana, Joaquim Sitjar i Antoni de Torres.

(52) «Mirèio a Catalunya» dins *Actes et Mémoires du II Congrès International de Langue et Littérature du Midi de la France*, Ais de Provença, Centre d'Études Provençales de la Faculté des Lettres d'Aix, 1961, pàg. 281-310. Per a aquesta ocasió no he pogut consultar el treball de J. Massó Ventós, *Mireia en la lírica catalana* (Barcelona, 1915), per tal de comprovar si hi havia una recensió del poema de Joan Baptista Ferrer.

veig sos puríssims llabis — que si parlan mel vessan;
 quan en las nits d'estiu — me dormo a la serena,
 me envia cada estel — lo raig de sa ulladeta.
 La sento entre'l fullatje — ahont lo vent se bressa;
 en la corrent del riu — que empresonat jemega;
 en lo dolíssim cant — de aymanta tortoleta,
 del poble en las balladas — que a lo jovent alegran,
 y en lo toch que senyala — la oració cada vespre.
 La veig entre la pols — que mon remat aixeca;
 en l'arch de Sant Martí — que espargeix la tempesta,
 y de llunyana barca — allà en la blanca vela
 que solca sobre l'aygua — durant la nit serena.
 Me persegueix sa imatge — son recort me enadena,
 y quan més me la miro — la estimo ab mes tendresa;
 y tant mon cor la adora — y tant mon cap hi pensa,
 que per ella daria — mas manyagas ovellas,
 ma pelosa samarra, — los plers de ma infantesa.

¿Sabeu, pastors, companys, — qui és eixa nineta
 que'm té robat lo cor, — que estimo tan de veras?
 Oh! jo vull que ho sapiau, — que l'anima placevola
 quant sent pura gaubansa, — a son entorn la bessa;
 Com sos perfums la rosa — bessa quan l'auba trenca.
 ¿Sabeu donchs, bons pastors, — qui és eixa nineta?

Es filla de masia — y té costums pagesas.
 Nasqué del ample Rhon — en la fertil ribera;
 mes encara que en pobre — casal viu, y és modesta,
 tant han dat que contar — sas virtuts y bellesa,
 que cavallers y sabis — de molt llunyanas terras
 li cantan alabansas, — li dihuen amoretas,
 y fins d'ella se parla — a París y a Anglaterra.
 N'és la per tots aymada — publilla de Provensa;
 N'és filla d'en Mistral — y té per nom: MIREYA.